

נייר עמדה בדבר צורך בהקמת קרן ממשלתית לפיקדון חלק מהכנסות המסתננים

מדינת ישראל מתמודדת עם גל הסתננות בהיקף חריג בקנה מידה בינלאומי. עבור רוב המסתננים, המניע העיקרי להסתננות ולהמשך שהייתם בישראל הוא כלכלי, שכן שכר חודשי בישראל שווה ערך לשכר של מספר שנים במדינות מוצאם. בבג"ץ 6312/10 התחייבה המדינה להימנע מלאכוף את האיסור על העסקת מסתננים שלהם נופקה אשרת ישיבה זמנית בישראל, כל עוד לא עומדת לרשותם אלטרנטיבה למימון צרכי מחייתם.

במטרה לשלול את התמריץ הכלכלי להמשך שהייתם של המסתננים בישראל הוקם מתקן "חולות", שבו מספקת המדינה למסתננים את הצרכים הבסיסיים הדרושים למחייתם ובה בעת מונעת מהם מלעבוד. בעקבות הקמת המתקן, עזבו את ישראל במהלך 2014 יותר מ-5,000 מסתננים.

כמתואר לעיל, הוכיח מתקן "חולות" את האפקטיביות הרבה בהפעלתו, אך עם זאת יודגש כי הוא לבדו אינו מסוגל לספק מענה הולם ומקיף לתופעת ההסתננות. הסיבה לכך נובעת, בין היתר, מיכולתו המוגבלת לקלוט בתחומו כמות גדולה של מסתננים בשל מיעוט מקום, לצד העובדה כי רוב המסתננים ממשיכים לעבוד באין מפריע בישראל ולשלוח כסף אל מחוצה לה – לבני משפחותיהם במדינות מוצאם. מצב זה מחייב את המדינה לגבש מדיניות סדורה בעניין זה ולנקוט צעדים אפקטיביים לאכיפתה. כל אלה צפויים לתרום ליעילות הפעלת מתקן "חולות" ולסייע בקידום מטרותיו בקרב אוכלוסיית המסתננים בתוך זמן קצר - ובעלות מועטה.

לפיכך, עמדתנו היא כי המענה הנכון לבעיה זו, אשר יעודד את מהגרי העבודה מקרב המסתננים לצאת מגבולות ישראל ויפגע קשות בתמריץ להסתנן אליה, הוא בדמות הקמת קרן ממשלתית באופן הבא:

א. **הפרשת אחוז משכר המסתננים לקרן ממשלתית צוברת ריבית, ישירות על ידי המעסיקים:** אנו מציעים כי סכום זה יעמוד על שיעור של כ-40% משכרם, או שיושת על כל הכנסה מעל לגובה הכנסה בסיסי הדרוש להוצאות קיום לאדם. אנו מציעים כי סכום זה ישווה לגובה הסכום שלו זכאים אזרחי ישראל להבטחת הכנסה. הסכום שנצבר בקרן ישוחרר רק בעת יציאה מהארץ, או לחלופין בעת קבלת מעמד פליטות בישראל. קרן דומה קיימת כבר בחוק הישראלי לעניין עובדים זרים חוקיים בחוק עובדים זרים, תשנ"א-1991 (פרק ד – הפקדת כספים לטובת העובד הזר ולהבטחת יציאת מישראל).

ב. **הרחקת מסתנן שבקשת המקלט שלו נדחתה אל מחוץ לגבולות ישראל או אל מתקן שהייה פתוח, תוך השתתפות איסור על העסקתו:** כיסוי הוצאות ההרחקה והשהייה יוקצו מכספי הקרן שהצטברו עד לאותה עת. ניתן לעשות זאת באמצעות חקיקה ייעודית או במסגרת החקיקה הקיימת (סעיף 13(ב) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952), הקובע כי יש לראות במסתנן שבקשת המקלט שלו נדחתה ואינו יוצא מגבולות המדינה כמי ש"הרחקתו מישראל נמנעת או מתעכבת בשל העדר שיתוף פעולה מלא מצדו".

ג. **קביעת חובה על מעסיקי המסתננים להפריש ממשכורתיהם תשלום עבור ביטוח פרטי הכולל ביטוח רפואי מלא.**

ד. **נקיטת סנקציות כלפי מסתננים שיימנעו מהגשת בקשות מקלט:** מסתנן שלא יפעל למען בירור זכאותו יזומן למתקן השהייה הפתוח, לפי סדר עדיפות שייקבע ועל בסיס מקומות פנויים. על מסתננים אלה ייאסר לעבוד, ועלות שהייתם והרחקתם תיגבה מהכספים שנצברו על שמם בקרן.

לסיכום: אנו סבורים כי למדיניות המוצעת פוטנציאל הצלחה גבוה ויישומה אפשרי באופן שניתן יהיה להחיל אותה על כל אוכלוסיית המסתננים, בתוך זמן קצר יחסית. שלילת הכספים הנשלחים אל מדינות המוצא תצמצם את התמריצים להמשך שהייה בישראל וכן תאפשר למסתננים לצבור סכום כסף שיעמוד לרשותם בעת עזיבתם את גבולות ישראל. לצד אלה, צפויה מדיניות זו להניב פירות חשובים גם לאוצר המדינה: הפעלת קרן באופן המוצע תייתר את הצורך בהמשך תשלום "מענק היציאה" ובאופן זה תחסוך ממשלמי המסים מאות מיליוני דולרים.